

Ян Берназюк

Суддя Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, доктор юридичних наук, професор, науковий експерт CEPEJ-GT-CYBERJUST Ради Європи

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2353-4836>

Scopus Author ID: 57215524197

Web of Science ResearcherID: E-8029-2017

Електронна пошта: bernaziuk1979@gmail.com

Від судового діалогу до правової інтеграції: співпраця України із Судом ЄС до вступу та перспективи її розвитку після набуття членства

(Авторське науково-аналітичне дослідження правових та інституційних механізмів співпраці України із Судом Європейського Союзу)

Ця публікація є авторським перекладом українською мовою англomовної статті From Judicial Dialogue to Legal Integration: Ukraine's Cooperation with the Court of Justice of the European Union Before EU Accession and Prospects for Post-Accession Cooperation, оприлюдненої 28 жовтня 2026 року в репозитарії Zenodo (версія 1.0, DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.23737246>).

Анотація. Статтю присвячено правовим та інституційним аспектам співпраці України із Судом Європейського Союзу в умовах підготовки до членства в ЄС. На основі аналізу установчих договорів ЄС, Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, практики Суду ЄС, офіційних документів європейських судових інституцій та матеріалів про міжнародну діяльність Верховного Суду досліджено наявні механізми судового діалогу й можливості їх подальшого розвитку. Окрему увагу приділено участі Верховного Суду в європейських судових мережах, підготовці українських суддів до застосування преюдиціальної процедури, гарантіям судової незалежності, професійному навчанню, юридичному перекладу та кадровому забезпеченню майбутнього членства. Розглянуто можливості використання українського досвіду судового контролю за санкціями та іншими обмежувальними заходами, забезпечення цифрової стійкості судів, відповідального застосування штучного інтелекту та здійснення правосуддя в умовах повномасштабної війни. Запропоновано практичні напрями розвитку співпраці, зокрема систематизацію використання можливостей європейських судових мереж, запровадження спеціалізованої програми підготовки суддів до преюдиціальної процедури, розвиток юридичної термінології та організацію професійних обмінів. Наголошено на необхідності розмежування форм професійної співпраці, доступних Україні до вступу в ЄС, і процесуальних механізмів взаємодії національних судів із Судом ЄС після набуття членства.

Ключові слова: європейська інтеграція України; Суд Європейського Союзу; судовий діалог; Верховний Суд; преюдиціальна процедура; незалежність суддів; ефективний

судовий захист; Судова мережа Європейського Союзу; суддівська освіта; право Європейського Союзу; штучний інтелект у правосудді.

Вступ. Українські суди як учасники європейського судового діалогу

Підготовка України до членства в Європейському Союзі потребує не лише наближення національного законодавства до права ЄС, а й розвитку спроможності судів забезпечувати його належне застосування. Особливого значення набуває співпраця українських судів із Судом Європейського Союзу, яка вже охоплює професійний діалог, обмін судовою практикою та участь у європейських судових мережах.

Україна поки не є членом Європейського Союзу, тому її суди не можуть звертатися до Суду ЄС за преюдиціальними рішеннями в порядку статті 267 Договору про функціонування ЄС (ДФЄС). Водночас Верховний Суд уже бере участь у Судовій мережі Європейського Союзу (Judicial Network of the European Union, JNEU), яка забезпечує професійну взаємодію найвищих судів Європи [2].

У квітні 2025 року Голова Верховного Суду взяв участь у спільному засіданні Мережі голів верховних судів ЄС і Суду ЄС у Люксембурзі та зустрівся з Головою Суду ЄС [1]. Під час зустрічі обговорювалися функціонування українського правосуддя в умовах війни, переклад і систематизація практики Суду ЄС, професійне навчання українських суддів, а також значення незалежності національних судів і однакового застосування права ЄС для взаємної довіри між судовими системами [1].

Значення судової співпраці посилюється в умовах переговорів про вступ України до ЄС. 15 червня 2026 року відкрито переговорний Кластер 1 «Основи» (Fundamentals), який охоплює, зокрема, розділ 23 «Судова влада та основоположні права». 14 липня 2026 року відкрито Кластер 6 «Зовнішні відносини», а 13 жовтня 2026 року – кластери 2 «Внутрішній ринок» і 3 «Конкурентоспроможність та інклюзивне зростання». Відтак підготовка судової системи до застосування права ЄС набуває безпосереднього значення для виконання переговорних зобов'язань, зокрема проміжних критеріїв у сфері верховенства права [35; 36; 60].

Така підготовка не обмежується ознайомленням з окремими рішеннями Суду ЄС. Вона передбачає опанування автономних понять права Союзу, принципів його тлумачення, меж компетенції національних судів, умов направлення преюдиціальних запитів та вимог до мотивування судових рішень.

Подальший розвиток співпраці доцільно спрямувати на системну інституційну підготовку до членства: практичне навчання суддів, регулярний обмін юридичними дослідженнями, розвиток судової аналітики, професійні стажування та вдосконалення юридичного перекладу.

Водночас співпраця має бути двосторонньою. Україна може запропонувати європейським колегам досвід судового контролю за санкціями та іншими обмежувальними заходами, забезпечення цифрової стійкості судів, відповідального

використання штучного інтелекту, а також здійснення правосуддя в умовах повномасштабної війни.

Нинішній етап співпраці має створити передумови для належного застосування права Союзу українськими судами після вступу та ефективного використання ними преюдиціальної процедури відповідно до статті 267 ДФЄС [3].

Предметом дослідження є правові та інституційні механізми співпраці України із Судом ЄС на етапі підготовки до членства, а також перспективи їх розвитку після вступу. Основну увагу приділено можливостям професійного судового діалогу, підготовці до преюдиціальної процедури та використанню українського судового досвіду для порівняльних досліджень. Оцінювання ефективності чинних форм співпраці обмежується відомостями з відкритих джерел; запропоновані заходи мають характер авторських рекомендацій і потребують відповідного інституційного погодження.

Основне дослідницьке питання полягає в тому, як наявні форми судової співпраці можуть сприяти переходу України від передвступного судового діалогу до участі в судовій системі ЄС після набуття членства. У дослідженні застосовано формально-юридичний і порівняльно-правовий методи для аналізу права ЄС та української і європейської судової практики, доповнені опрацюванням відкритих матеріалів про інституційну співпрацю. Емпіричне вимірювання ефективності чинних форм співпраці не є завданням цього дослідження.

1. Співпраця Верховного Суду із Судом ЄС та європейськими судовими мережами у 2022–2026 роках

14 жовтня 2022 року Верховний Суд отримав статус спостерігача в Мережі голів верховних судів Європейського Союзу (Network of the Presidents of the Supreme Judicial Courts of the European Union). Ця організація є самостійним механізмом професійної співпраці, відмінним від JNEU [5].

У листопаді 2022 року відбувся офіційний візит делегації Верховного Суду до Суду ЄС у Люксембурзі. Відповідно до річного звіту Суду ЄС за 2022 рік, метою зустрічі було налагодження співпраці між двома судами, зокрема щодо фундаментальних цінностей Європейського Союзу [4].

Із 2023 року Верховний Суд здійснює підготовку та оприлюднення періодичних оглядів практики Суду ЄС, що містять виклад ключових обставин справ і правових підходів Суду. Такі матеріали сприяють ознайомленню українських суддів із правом Європейського Союзу та створюють інформаційну основу для порівняльного правового аналізу [6; 46].

У січні 2025 року Суд ЄС відвідала делегація суддів Верховного Суду, до складу якої входили представники Великої Палати та всіх чотирьох касаційних судів. Програма охоплювала зустрічі з керівництвом Суду ЄС, обговорення європейських стандартів правосуддя та ознайомлення з діяльністю інституції [7].

У березні 2025 року делегація Конституційного Суду України здійснила робочий візит до Суду ЄС для ознайомлення з його діяльністю та обміну професійним досвідом [8].

Верховний Суд є одним із чотирьох найвищих судів держав поза ЄС, які входять до JNEU, поряд із судами Ісландії, Ліхтенштейну та Великої Британії. Мережа об'єднує також 78 конституційних і верховних судів держав-членів [2].

27 травня 2025 року Генеральна асамблея ACA-Europe схвалила рішення про надання Верховному Суду статусу спостерігача. Під час засідання було представлено український досвід здійснення правосуддя в умовах війни. Це створило додатковий канал професійної співпраці, особливо важливий для адміністративної юрисдикції [9; 42].

У листопаді 2025 року в Лісабоні відбулася сьома щорічна зустріч кореспондентів JNEU. Серед її тем були майбутнє співпраці та обсяг обов'язку судів останньої інстанції направляти преюдиціальні запити. За даними Суду ЄС, у заході взяли участь 60 представників судових установ та європейських судових мереж [2].

У серпні 2026 року Національна школа суддів України провела другу Літню школу з права ЄС за участю, зокрема, Віргіліуса Валанчюса – колишнього судді Загального суду ЄС (2016–2023) [10; 11].

Попри розвиток інституційних контактів, відкриті джерела не дають змоги повноцінно оцінити практичні результати участі України в JNEU: обсяг переданих досліджень, використання матеріалів Мережі, роботу українських кореспондентів і результати професійного навчання. Тому доцільно проаналізувати наявні можливості співпраці та практику їх використання.

2. Судова мережа Європейського Союзу (JNEU): розвиток постійних механізмів професійної співпраці

JNEU створено 27 березня 2017 року з ініціативи Суду ЄС. Її призначення полягає в забезпеченні постійного неформального діалогу між найвищими судами Європи та обміну юридичними дослідженнями, судовими рішеннями й інформацією щодо права ЄС [12]. Мережа використовує закриту інформаційну платформу, готує матеріали для учасників, організовує робочі групи з юридичних досліджень, термінології та інновацій. Для України участь у JNEU відкриває можливість поступово наближати методи аналітичної роботи Верховного Суду до практики європейських судових інституцій.

Подальший розвиток співпраці з JNEU варто пов'язати з оцінюванням практичних результатів участі Верховного Суду в Мережі та ефективності використання її інформаційних і дослідницьких ресурсів.

Практична робота могла б охоплювати три напрями.

Порівняльні дослідження. Для складних правових питань, які виникають у національній практиці, аналітичні служби Верховного Суду могли б використовувати відповідні дослідження та практику судів держав-членів у межах доступних інструментів JNEU.

Наприклад, корисним може бути порівняння судових підходів до пропорційності санкцій, правової визначеності в оподаткуванні, ефективного судового захисту в екологічних спорах або меж адміністративного розсуду.

Передача української практики. Верховний Суд міг би регулярно пропонувати англomовні анотації постанов, у яких застосовуються положення Угоди про асоціацію або досліджується релевантна практика Суду ЄС.

Особливу увагу слід приділяти рішенням, які демонструють самостійну правову аргументацію національного суду та можуть становити порівняльний інтерес.

Проведене автором дослідження форм, функцій та меж використання практики Суду ЄС у рішеннях Верховного Суду засвідчує важливість не лише кількості посилань на європейську практику, а насамперед релевантності правового питання, зв'язку відповідного висновку з національним законодавством і правильного визначення меж його застосування [51].

Співпраця у сфері правової аналітики. Контакти між фахівцями, які здійснюють юридичні дослідження, сприятимуть розвитку методів роботи з багатомовними джерелами, судовою практикою та порівняльним правознавством.

3. Підготовка українських суддів до преюдиціальної процедури

Після вступу України до ЄС стаття 267 ДФЄС стане одним із ключових механізмів взаємодії національних судів із Судом ЄС [3].

Підготовка до застосування преюдиціальної процедури має охоплювати суддів усіх інстанцій. Відповідно до статті 267 ДФЄС національні суди, рішення яких можуть бути оскаржені в судовому порядку, мають право звертатися до Суду ЄС із преюдиціальними запитами, тоді як на суди останньої інстанції за умов, визначених практикою Суду ЄС, покладається обов'язок такого звернення. Навчання має також охоплювати принцип, сформульований у рішенні *Foto-Frost* (314/85), відповідно до якого національні суди не мають повноважень самостійно визнавати акти інституцій ЄС недійсними [61].

Практичне застосування преюдиціальної процедури потребує належної юридичної підготовки. Суддя повинен визначити, чи виникає питання тлумачення або дійсності права Союзу, чи є воно необхідним для вирішення спору, чи вже існує відповідна практика Суду ЄС, а також чи виконуються передумови направлення запиту.

У рішенні *CILFIT* (283/81) Суд ЄС уточнив умови, за яких суд останньої інстанції може не направляти преюдиціальний запит, зокрема з огляду на наявність усталеної практики Суду ЄС (*acte éclairé*) або очевидність правильного тлумачення права Союзу (*acte clair*). У рішенні *Consortio Italian Management* (C-561/19) Велика палата Суду ЄС розвинула ці підходи та уточнила вимоги до мотивування рішення про незвернення до Суду ЄС [13; 14].

У справі *KUBERA* (C-144/23) Суд ЄС дослідив обов'язок звернення в контексті процесуального механізму допуску до касаційного перегляду [15].

У рішеннях від 8 вересня 2026 року у справах *Statul Român* (C-163/24) та *Ferreira da Silva e Brito and Others* (C-293/24) Суд ЄС уточнив умови відповідальності держави за порушення права Союзу судом останньої інстанції. Саме лише невиконання обов'язку направити преюдиціальний запит такої відповідальності не породжує.

Водночас воно може свідчити про достатньо серйозний характер порушення іншої норми права ЄС, що надає права особам [47; 58].

Окремим завданням навчання має стати визначення часових меж застосування права ЄС після вступу України. У рішенні від 10 січня 2006 року у справі *Ynos* (C-302/04, ECLI:EU:C:2006:9, пункти 36–38) Суд ЄС визнав відсутність юрисдикції щодо тлумачення директиви за обставин спору, які виникли до вступу Угорщини до ЄС [38]. Для України це підкреслює значення правової кваліфікації триваючих правовідносин і можливих перехідних положень майбутнього договору про вступ.

Практика CILFIT, *Consortio Italian Management*, *KUBERA* та *Ynos* разом зі статтею 94 Регламенту процедури Суду ЄС і Рекомендаціями національним судам 2024 року може стати основою спеціального навчання щодо необхідності преюдиціального звернення, його змісту та належного мотивування судових рішень [13–16; 38; 40].

Дорожня карта з питань верховенства права вже передбачає забезпечення інституційної спроможності Навчальної лабораторії з вивчення права ЄС у Національній школі суддів України, зокрема через співпрацю з Академією європейського права (ERA) та Європейським інститутом державного управління (EIPA). З огляду на це доцільно передбачити в межах відповідної освітньої діяльності спеціалізовану програму підготовки українських суддів до преюдиціальної процедури (Pre-accession Preliminary Reference Lab) [48].

Навчання доцільно проводити на основі завершених українських справ, зокрема тих, у яких вирішувалися виключні правові проблеми, а також модельних правових ситуацій. Учасники готували б проекти преюдиціальних запитів за вимогами статті 94 Регламенту Суду ЄС: викладали фактичні обставини, відповідне національне право, необхідні положення права ЄС та обґрунтування потреби в його тлумаченні. Окремо слід опрацьовувати питання дійсності актів Союзу, межі обов'язку звернення суду останньої інстанції та мотивування рішення не направляти запит.

Для адміністративної юрисдикції особливий інтерес становлять митні, податкові та екологічні спори, у яких українське законодавство вже зазнало істотного впливу *acquis* ЄС.

Підсумком першого року роботи міг би стати збірник модельних запитів із коментарями до юридичної техніки, критеріїв необхідності звернення та відповідної практики Суду ЄС.

Підготовку навчальних матеріалів можна здійснювати за участю Національної школи суддів України, відповідних підрозділів судових установ, науковців та, за потреби, профільних наукових і професійних організацій. Участь суддів у таких практичних заняттях має залишатися добровільною.

Врахування реформи преюдиціальної процедури 2024 року

З 1 жовтня 2024 року частину компетенції щодо розгляду преюдиціальних запитів передано Загальному суду ЄС. Відповідно до статті 50b Статуту Суду ЄС, ідеться про шість конкретно визначених сфер: спільну систему ПДВ, акцизи, Митний кодекс, тарифну класифікацію товарів, компенсацію та допомогу пасажиром у визначених

транспортних ситуаціях, а також систему торгівлі квотами на викиди парникових газів [17]. Усі запити продовжують надходити до Суду справедливості. Він здійснює первинну оцінку компетенції та передає відповідні запити Загальному суду.

Суд справедливості зберігає компетенцію щодо запитів, які порушують самостійні питання тлумачення первинного права ЄС, міжнародного публічного права, загальних принципів права Союзу або Хартії основоположних прав [17].

У 2025 році із 74 запитів, розглянутих у межах нового механізму розподілу компетенції, 65 було передано Загальному суду [18]. Цю практику необхідно враховувати під час підготовки українських суддів до преюдиціальної процедури.

Стаття 322 Угоди про асоціацію: спеціальний механізм тлумачення права ЄС

Поряд із майбутнім механізмом статті 267 ДФЄС варто окремо дослідити статтю 322 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Відповідно до пункту 2 статті 322 Угоди про асоціацію, якщо в арбітражному спорі у сферах, визначених пунктом 1 цієї статті, виникає питання тлумачення положення права ЄС, арбітражна група повинна звернутися до Суду ЄС. Його рішення щодо тлумачення є обов'язковим для арбітражної групи [19].

Право такого звернення належить арбітражній групі. Воно не надає українським національним судам загальної можливості направляти преюдиціальні запити.

Цей спеціальний договірний механізм відрізняється від преюдиціальної процедури за статтею 267 ДФЄС за суб'єктами звернення, сферою застосування та процесуальними умовами. Його порівняння з преюдиціальним провадженням може стати корисним напрямом підготовки українських суддів до майбутнього членства в ЄС.

Водночас інституційна підготовка до преюдиціальної процедури не вичерпує питань її майбутнього застосування українськими судами. Окремого дослідження потребує співвідношення незалежності судді, обов'язку мотивувати рішення про незвернення до Суду ЄС та національних механізмів забезпечення єдності судової практики, зокрема процесуальних умов касаційного перегляду.

4. Незалежність судової влади та стандарти Суду ЄС у контексті переговорів про вступ України

Незалежність судової влади та ефективність судового захисту належать до ключових питань переговорного Кластера 1 «Основи» (Fundamentals). Вони безпосередньо пов'язані з виконанням Україною зобов'язань за розділом 23 «Судова влада та основоположні права», зокрема щодо зміцнення судової незалежності, підвищення якості правосуддя та вдосконалення професійної підготовки суддів [49].

Стаття 19(1) Договору про Європейський Союз і стаття 47 Хартії основоположних прав ЄС формують основні юридичні гарантії ефективного судового захисту у правопорядку Союзу [20; 62].

У справі Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16) Суд ЄС розглянув незалежність національних судів як необхідну умову ефективного судового захисту [21].

У справі Commission v Poland (C-619/18) Суд ЄС оцінив дострокове припинення повноважень суддів Верховного Суду Польщі через зниження пенсійного віку, а у справі C-791/19 – сумісність дисциплінарного режиму суддів із гарантіями незалежності [22; 23].

У справі RS (C-430/21) Суд ЄС розглянув примат права Союзу та недопустимість дисциплінарного переслідування судді за незастосування рішення конституційного суду, яке суперечить праву ЄС [24].

У справі IS (C-564/19) предметом розгляду були гарантії незалежності судді в контексті направлення преюдиціального запиту [25].

Особливе значення має рішення Великої палати Суду ЄС від 18 грудня 2025 року у справі European Commission v Republic of Poland (C-448/23, ECLI:EU:C:2025:975) [37]. Суд встановив порушення фундаментальних принципів права ЄС у зв'язку з рішеннями Конституційного трибуналу Польщі, якими заперечувалися повноваження Суду ЄС, а також невідповідність цього трибуналу вимогам незалежного й безстороннього суду, встановленого законом, через істотні порушення процедури призначення його членів. Для України це рішення становить важливий орієнтир щодо гарантій незалежності конституційної юрисдикції та співвідношення національного конституційного правопорядку з правом ЄС після вступу. Цей напрям судового діалогу становить інтерес як для Верховного Суду, так і для Конституційного Суду України з огляду на їхню різну компетенцію та роль у забезпеченні верховенства права.

Ці рішення мають значення для дослідження українських судових реформ, зокрема питань дисциплінарної відповідальності, суддівського врядування, гарантій незалежності, правової визначеності та мотивованості судових рішень.

Доцільно запровадити регулярний тематичний діалог за участю суддів Верховного Суду, Конституційного Суду України, представників Суду ЄС та європейських дослідників права.

Перший семінар можна присвятити темі Judicial Independence, Effective Judicial Protection and the Duty to Give Reasons.

Практичним результатом могли б стати відкриті порівняльні дослідження правових стандартів та їхнього значення для України як держави-кандидата.

У всіх форматах співпраці слід дотримуватися єдиного принципу: професійний обмін не може включати неформальне погодження правових позицій у незавершених провадженнях, передачу конфіденційних матеріалів або вплив на незалежне здійснення правосуддя.

5. Професійне навчання та стажування як напрями судової співпраці

Європейська мережа суддівської освіти (EJTN) організовує довгострокові стажування в Суді ЄС. На 2027–2028 роки передбачено 15 місць для довгострокових

стажувань тривалістю 6 або 10 місяців [26]. Для участі потрібно бути суддею або прокурором держави – члена ЄС, мати щонайменше один рік професійного досвіду, володіти французькою та ще однією офіційною мовою ЄС.

Українські судді за чинними умовами цієї програми не належать до кола осіб, які можуть брати в ній участь на загальних підставах.

Національна школа суддів України має статус спостерігача в Європейській мережі суддівської освіти (EJTN), що створює організаційну основу для обговорення із Судом ЄС та EJTN спеціального пілотного формату короткострокових навчальних і дослідницьких візитів українських суддів [43]. Такий формат потребуватиме окремого погодження та не означатиме автоматичного поширення на Україну умов чинної довгострокової програми EJTN.

Пілотна програма могла б передбачати короткострокові навчальні або дослідницькі візити суддів, працівників аналітичних служб і фахівців із юридичного перекладу. Основними темами стали б преюдиціальна процедура, організація юридичних досліджень, робота мовних служб та цифрові інструменти Суду ЄС.

Корисним був би і зворотний напрям: спеціалізовані семінари в Україні за участю суддів, колишніх суддів, дослідників і працівників Суду ЄС – дистанційно, а за належних безпекових умов і очно.

6. Юридичний переклад і кадрова підготовка до членства України в ЄС

Після вступу України до ЄС мовна та кадрова інтеграція стане одним із найскладніших організаційних завдань.

Суд ЄС здійснює правосуддя в багатомовному правовому середовищі. Автономні поняття права Союзу повинні мати однаковий юридичний зміст незалежно від мови, якою вони застосовуються.

Для українського судді це створює практичні труднощі. Наприклад, поняття *direct effect*, *primacy*, *effective judicial protection*, *proportionality*, *acte clair* та *acte éclairé* не завжди мають повністю тотожні відповідники в національній юридичній термінології.

Тому підготовку українських перекладів потрібно поєднувати з дослідженням практики Суду ЄС та порівнянням автентичних мовних версій нормативних актів.

За підсумками 2022 року мовні служби працювали з 24 офіційними мовами та 552 можливими напрямками перекладу. Кількість юристів-лінгвістів становила 612 осіб. Для цієї професії вимагалися завершена юридична освіта й ґрунтовне знання щонайменше двох інших офіційних мов ЄС [4].

За даними на кінець 2025 року, Суд ЄС мав 600 юристів-лінгвістів і 70 усних перекладачів [27]. За умовного збільшення кількості офіційних мов ЄС із 24 до 25 математична кількість можливих напрямів перекладу зросте з 552 до 600. Реальне навантаження мовних служб залежатиме від організації перекладу, зокрема використання мов-посередників. Це підкреслює потребу завчасної підготовки українських юридичних лінгвістів.

Для розвитку українського глосарія автономних понять права ЄС доцільно створити міжінституційну робочу групу з використанням наявних українських термінологічних напрацювань та європейської бази IATE (Interactive Terminology for Europe) [41]. На першому етапі глосарій міг би охоплювати ключові поняття із посиланнями на нормативні акти, рішення Суду ЄС та відповідні мовні версії. Особливу увагу слід приділити поняттям, юридичне значення яких не збігається з усталеними категоріями українського права.

Окремо слід розвивати спеціалізовані освітні програми для майбутніх українських юридичних лінгвістів і референдаріїв Суду ЄС.

Підготовка майбутніх суддів Суду ЄС і Загального суду

Після вступу України до ЄС постане питання участі України у формуванні суддівського складу Суду справедливості та Загального суду.

Стаття 253 ДФЄС встановлює вимоги до суддів і генеральних адвокатів Суду справедливості, а стаття 254 — до суддів Загального суду. Стаття 255 передбачає діяльність спеціального комітету, який оцінює придатність кандидатів до призначення [28].

Доцільно завчасно досліджувати відповідні критерії: незалежність, професійну кваліфікацію, знання права ЄС, досвід здійснення правосуддя та здатність працювати в багатомовному середовищі.

Підготовка до майбутньої участі України у формуванні суддівського складу Суду ЄС повинна спиратися на прозорі професійні критерії та рівний доступ до можливостей. При цьому необхідно розмежовувати посади суддів Суду справедливості й Загального суду та генеральних адвокатів: до складу Суду справедливості входить по одному судді від кожної держави — члена ЄС (частина друга статті 19 ДФЄС), а до складу Загального суду — по два судді від кожної держави-члена (стаття 48 Статуту Суду ЄС). Для генеральних адвокатів правила представництва кожної держави-члена не встановлено. Водночас судді здійснюють свої повноваження незалежно та не є представниками держав, які їх запропонували [20; 28; 59].

7. Штучний інтелект у правосудді як напрям двостороннього професійного діалогу

30 червня 2023 року Адміністративний комітет Суду ЄС схвалив Artificial Intelligence Strategy, яка визначила напрями розвитку відповідних технологій, управління ризиками та підвищення ефективності судових і адміністративних процесів [29].

26 січня 2026 року Суд ЄС ухвалив Хартію етичних принципів використання штучного інтелекту (Artificial Intelligence Ethics Charter), яка визначає засади відповідального використання цієї технології, зокрема людський контроль, незалежність, прозорість, безпеку та захист інформації [30].

Хартія окремо застерігає від ризику automation bias — надмірної довіри до алгоритмічних результатів, яка може призвести до стримування розвитку судової практики, зменшення уваги до інших правових систем, домінування окремих правових культур і погіршення якості судових рішень [30].

Регламент (ЄС) 2024/1689 (AI Act), зокрема пункт 8(a) Додатка III, відносить до високоризикових системи ШІ, призначені для використання судовими органами або від їхнього імені для допомоги в дослідженні та тлумаченні фактів і права, а також у застосуванні права до конкретних фактичних обставин, з урахуванням умов класифікації, передбачених статтею 6 Регламенту [31].

Водночас пункт 61 преамбули Регламенту розмежовує такі системи та допоміжні адміністративні функції, зокрема знеособлення судових рішень, комунікацію й адміністративні завдання, які не впливають на здійснення правосуддя у конкретній справі [31].

Важливо враховувати, що Регламентом (ЄС) 2026/1744 від 8 липня 2026 року (Digital Omnibus on AI) змінено строки застосування окремих положень AI Act [39]. Зокрема, відповідно до оновленої статті 113 Регламенту (ЄС) 2024/1689, вимоги розділів 1–3 глави III до високоризикових систем, визначених за статтею 6(2) та Додатком III, застосовуватимуться з 2 грудня 2027 року. Це стосується й відповідних систем, призначених для допомоги органам правосуддя. Водночас заборони, передбачені статтею 5 AI Act, за загальним правилом застосовуються з 2 лютого 2025 року; для окремих положень, доданих змінами 2026 року, встановлено інші строки [31; 39].

В Україні наказом керівника Апарату Верховного Суду від 8 грудня 2025 року № 117 затверджено Положення про використання технологій штучного інтелекту працівниками Апарату Верховного Суду [32].

Документ передбачає вимоги до перевірки результатів роботи ШІ за першоджерелами, захисту конфіденційної інформації, дотримання професійної відповідальності та збереження контролю людини над результатами використання технологій.

Англomовна версія Положення доступна на офіційному сайті судової влади, що створює можливість безпосередньо представити український нормативний досвід європейським колегам.

Практичне значення людської перевірки результатів ШІ підтверджується також судовою практикою. В ухвалях від 15 січня 2026 року у справі № 240/14153/24 та від 3 лютого 2026 року у справі № 340/2365/25 Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду звернув увагу на посилання учасників процесу на неіснуючі судові рішення. Суд зазначив, що такі помилки можуть бути наслідком «галюцинацій» ШІ, а відповідальність за достовірність процесуальних документів залишається за особою, яка їх подає [44; 45]. Ці справи становлять інтерес для професійного діалогу насамперед як приклади процесуального реагування на недостовірні посилання на судову практику та визначення відповідальності учасників судового процесу за достовірність поданих матеріалів.

Перспективним є також професійний обмін щодо використання ШІ у правосудді із залученням, за відповідним погодженням, експертів Європейської комісії з питань ефективності правосуддя (CEPEJ).

Предметом такого діалогу могли б бути безпечне використання ШІ для юридичного пошуку й перекладу, перевірка достовірності посилань на судову практику, знеособлення судових рішень і захист конфіденційних даних.

Окрему увагу варто приділити розмежуванню технічної допомоги судді та фактичного делегування алгоритму елементів суддівського розсуду.

8. Український досвід як внесок у розвиток європейського правосуддя

Першим напрямом є судовий контроль за санкціями та іншими обмежувальними заходами.

Практика Загального суду ЄС охоплює справи, у яких предметом судового контролю є обґрунтованість обмежувальних заходів, їхня пропорційність та дотримання процесуальних гарантій. Зокрема, у справі *Mazepin v Council* (T-743/22) рішенням від 20 березня 2024 року Загальний суд скасував акти про продовження санкцій, зазначивши, що самого родинного зв'язку з особою, яка перебуває під санкціями, недостатньо для підтвердження відповідного критерію пов'язаності без належних доказів спільних інтересів [33]. Натомість у справі *MegaFon v Council* (T-193/23) Загальний суд підтримав застосування обмежувальних заходів до російського оператора мобільного зв'язку, дослідивши їхню обґрунтованість, пропорційність і дотримання процесуальних гарантій [34].

Українська судова практика охоплює різні категорії спорів, пов'язаних із санкційним законодавством. Оскарження указів Президента України про введення в дію рішень Ради національної безпеки і оборони України щодо застосування санкцій здійснюється за спеціальними правилами адміністративного судочинства. Окремо розглядаються справи про стягнення активів у дохід держави, віднесені до компетенції Вищого антикорупційного суду, а також спори щодо правових наслідків застосованих обмежень у сферах державної реєстрації, користування надрами та фінансового регулювання. Розмежування цих проваджень є необхідною передумовою коректного порівняння української практики з рішеннями судів ЄС.

У постанові від 18 жовтня 2024 року у справі № 160/8773/23 Верховний Суд розглянув питання правомірності зупинення дії спеціального дозволу на користування надрами у зв'язку із застосуванням персональних санкцій до кінцевого бенефіціарного власника надрокористувача. Суд виходив із необхідності комплексного застосування статей 13 і 57 Кодексу України про надра, врахування триваючого характеру відповідних правовідносин, офіційного оприлюднення змін до законодавства та передбачуваності їхніх наслідків. Важливим елементом мотивування стало те, що законодавець передбачив тримісячний строк до набрання чинності змінами, протягом якого надрокористувач міг вжити заходів для усунення підстав зупинення дозволу. Ця справа демонструє значення правової визначеності та балансу між інтересами суб'єкта господарювання й захистом національної безпеки [52].

У постанові від 26 травня 2025 року у справі № 160/1038/24 Верховний Суд дослідив правові наслідки державної реєстрації зміни кінцевого бенефіціарного власника юридичних осіб за наявності санкції у вигляді блокування активів. Суд наголосив,

що обмеження щодо розпорядження активами не можуть бути усунуті шляхом формальної зміни структури власності, зокрема з використанням правочинів, учинених за кордоном. Вирішальне значення мають фактичний зміст відповідних операцій, їхня спрямованість на обхід санкцій та обов'язок державного реєстратора перевіряти відповідність поданих документів вимогам законодавства і публічного порядку [53].

У постанові від 18 вересня 2025 року у справі № 560/8753/24 Верховний Суд розглянув застосування мораторію на відчуження корпоративних прав осіб, пов'язаних із державою-агресором, зокрема за обставин зміни структури власності внаслідок припинення іноземної юридичної особи. Суд приділив увагу правовим наслідкам державної реєстрації, дії відповідних обмежень у часі та обов'язку реєстратора враховувати публічно-правові заборони. Ця справа становить інтерес для порівняльного дослідження протидії обходу обмежувальних заходів, а також меж державного втручання у корпоративні права [54].

У постанові від 11 червня 2026 року у справі № 320/45288/23 щодо відповідальності депозитарної установи за несвоєчасне подання повної та достовірної інформації про активи, пов'язані з РФ та її резидентами Суд наголосив на значенні належної перевірки кінцевих бенефіціарних власників, своєчасності виконання інформаційних обов'язків та оцінювання доказів, якими суб'єкт господарювання обґрунтовує неможливість їх виконання в умовах війни. Окремо було досліджено пропорційність застосованого регулятором штрафу з урахуванням характеру порушення та меж судового контролю за дискреційними повноваженнями адміністративного органу. У мотивуванні постанови Верховний Суд також звернувся до рішення Великої палати Суду ЄС від 10 вересня 2024 року у справі *Neves 77 Solutions SRL* (C-351/22). Це є прикладом використання практики Суду ЄС як додаткового порівняльно-правового аргументу під час застосування українського законодавства, а не її безпосереднього застосування як обов'язкового для України джерела права [55; 56].

Поряд із цим ухвала Верховного Суду від 5 січня 2023 року у справі № 991/5572/22 ілюструє процесуальний аспект санкційного законодавства. Вирішуючи питання про відкриття касаційного провадження щодо ухвали Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду, Верховний Суд застосував спеціальні правила статті 283-1 Кодексу адміністративного судочинства України та врахував особливості судового захисту в умовах загроз національній безпеці. Це рішення стосується насамперед доступності касаційного перегляду, а не перевірки по суті законності санкцій, застосованих до відповідних осіб [57].

У наведених справах Верховного Суду автор статті був суддею-доповідачем; ці рішення використано як приклади судової практики для порівняльно-правового аналізу, а не як її вичерпний огляд.

Наведена практика дає підстави визначити кілька перспективних напрямів судового діалогу: стандарти доказування підстав застосування обмежувальних заходів, належна обачність під час виявлення та обліку активів, запобігання обходу санкцій, передбачуваність правових наслідків, пропорційність втручання у майнові права та ефективність судового захисту. Водночас порівняння має враховувати

відмінності між санкціями ЄС, українськими спеціальними економічними та іншими обмежувальними заходами, мораторіями й адміністративно-господарськими санкціями. Спільність окремих юридичних питань не означає тотожності правової природи відповідних заходів або процедур їхнього оскарження.

Другий напрям — цифрова стійкість судів під час надзвичайних загроз: захист інформаційних систем, дистанційна участь у судових засіданнях, електронний документообіг і підтримання безперервності судової діяльності.

Третій напрям — здійснення правосуддя в умовах війни: українські суди продовжують здійснювати правосуддя попри загрози безпеці, пошкодження інфраструктури, обмеження доступу до приміщень і перебої в роботі технічних систем.

Цей досвід становить інтерес для дослідження доступу до правосуддя, гарантій справедливого судового розгляду, незалежності суддів та організації безперервної роботи судових установ під час надзвичайних ситуацій.

Для представлення такого досвіду доцільно щорічно готувати англomовну добірку рішень Верховного Суду, які становлять інтерес для європейської правничої спільноти. Добірка могла б охоплювати рішення із коротким описом юридичного питання, основних мотивів і прямими посиланнями на офіційні тексти. Її поширення через відповідні канали JNEU або спеціалізовані фахові заходи надало б українській практиці ширшої професійної присутності.

9. Пріоритетні напрями реалізації запропонованих заходів у 2027 році

На 2027 рік доцільно визначити три взаємопов'язані результати співпраці, спрямовані на інституційну, процесуальну, аналітичну та кадрову підготовку до членства України в ЄС.

Реалізацію цих завдань доцільно узгоджувати з Національною програмою адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (*acquis* ЄС), затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2026 року № 438, складовою якої є Дорожня карта з питань верховенства права [50].

Інституційний результат. За результатами аналізу чинних механізмів співпраці з JNEU може бути підготовлено пропозиції щодо вдосконалення координації, регулярного обміну юридичними дослідженнями та представлення англomовних матеріалів української судової практики.

Процесуальний результат. На базі наявних програм підготовки суддів до застосування права ЄС доцільно передбачити спеціалізований навчальний компонент із підготовки преюдиціальних запитів. Він може охоплювати модельні справи, практику CILFIT, Consorzio Italian Management, KUBERA та вимоги статті 94 Регламенту процедури Суду ЄС. Практичним результатом міг би стати збірник модельних запитів.

Аналітичний і освітній результат. За погодженням між заінтересованими установами можна розглянути можливість підготовки юридичного глосарія права ЄС, розвитку професійних обмінів та проведення спільних заходів щодо судової незалежності й

відповідального використання штучного інтелекту. Подальші кроки можуть охоплювати спеціалізовані стажування, розширення співпраці аналітичних служб і розвиток професійних компетентностей, необхідних для майбутньої участі України в судовій системі ЄС.

Для реалізації цих завдань потрібні організаційні домовленості та, в окремих випадках, відповідні ресурси міжнародної технічної допомоги.

Висновки

За період із 2022 року Верховний Суд і Суд Європейського Союзу сформували основу для подальшої співпраці. Відбулися прямі інституційні зустрічі, розвивається обмін судовою практикою, українські судді беруть участь у європейських професійних заходах, а Верховний Суд є членом Судової мережі Європейського Союзу (JNEU).

Наступний етап співпраці доцільно пов'язати насамперед із підготовкою українських суддів до преюдиціальної процедури, системним обміном юридичними дослідженнями, підвищенням якості правового перекладу та формуванням кадрового потенціалу для майбутнього членства.

Україна може запропонувати європейським колегам досвід судового контролю за застосуванням санкцій та їхніми правовими наслідками, зокрема щодо належного доказування, запобігання обходу обмежувальних заходів, правової визначеності та пропорційності втручання у майнові права. Практика Верховного Суду вже містить приклади використання правових підходів Суду ЄС у спорах, пов'язаних із захистом національної безпеки. Іншими напрямками професійного обміну можуть стати забезпечення цифрової стійкості судів, відповідальне використання штучного інтелекту та здійснення правосуддя в умовах повномасштабної війни.

Результативність судового діалогу доцільно оцінювати не лише за кількістю міжнародних зустрічей і професійних заходів, а насамперед за практичними наслідками для діяльності судів: підвищенням якості юридичних досліджень, використанням релевантної практики Суду ЄС, розвитком професійної підготовки та юридичного перекладу.

Список використаних джерел

Бібліографічні описи джерел складено з урахуванням ДСТУ 8302:2015. Посилання на нормативно-правові акти, судові рішення, офіційні документи та інші електронні матеріали наведено із зазначенням їхніх назв, реквізитів і адрес відповідних вебсторінок. Дата останньої перевірки електронних джерел: 28 жовтня 2026 року.

[1] Supreme Court of Ukraine. President of the Supreme Court takes part in the joint meeting of the Network of Presidents of the Supreme Judicial Courts of the European Union and the EU Court of Justice. 03.04.2025. URL: <https://court.gov.ua/eng/supreme/pres-centr/news/1786105>.

[2] Court of Justice of the European Union. Annual Report 2025: The Year in Review. An administration at the service of justice. Luxembourg, 2026. URL: <https://curia.europa.eu/panorama/2025/en/administration-in-service-of-justice.html>.

- [3] Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. Article 267. Official Journal of the European Union. 2016. C 202. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016E267>.
- [4] Court of Justice of the European Union. Annual Report 2022: The Year in Review. 2022 at a glance. Luxembourg, 2023. URL: <https://curia.europa.eu/panorama/2022/en/at-a-glance.html>.
- [5] Supreme Court of Ukraine. The Supreme Court Has Been Granted Observer Status in the Network of the Presidents of the Supreme Judicial Courts of the European Union. 14.10.2022. URL: <https://court.gov.ua/eng/supreme/pres-centr/news/1333735>.
- [6] Верховний Суд. Опубліковано огляди практики Суду ЄС за листопад–грудень 2024 року та січень–лютий 2025 року. 22.05.2025. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/info_anons_daigest_oglyad/1815456.
- [7] Supreme Court of Ukraine. Supreme Court judges visit EU Court of Justice in preparation for Ukraine's accession to the EU. 24.01.2025. URL: <https://court.gov.ua/eng/supreme/pres-centr/news/1743698>.
- [8] Constitutional Court of Ukraine. Visit of the Delegation of CCU Judges to France and Luxembourg. 24.03.2025. URL: <https://ccu.gov.ua/en/node/28508>.
- [9] Верховний Суд. Міжнародні партнери Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/partners>.
- [10] Національна школа суддів України. Від Люксембургу до українського суду: Національна школа суддів провела другу Літню школу з права ЄС. 2026. URL: <https://nsj.gov.ua/ua/news/vid-luksemburgu-do-ukrainskogo-sudu-natsionalna-shkola-suddiv-provela-drugu-litnu-shkolu-z-prava-es>.
- [11] Court of Justice of the European Union. Virgilijus Valančius: Biography and career. URL: https://curia.europa.eu/site/jcms/p1_1000050153/en/virgilijus-valanius.
- [12] Court of Justice of the European Union. Judicial Network of the European Union. URL: https://curia.europa.eu/site/jcms/d2_5135/en/judicial-network-of-the-eu.
- [13] Court of Justice of the European Communities. Judgment of 6 October 1982, CILFIT, 283/81, ECLI:EU:C:1982:335. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:61981CJ0283>.
- [14] Court of Justice of the European Union (Grand Chamber). Judgment of 6 October 2021, Consorzio Italian Management, C-561/19, ECLI:EU:C:2021:799. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62019CJ0561>.
- [15] Court of Justice of the European Union (Grand Chamber). Judgment of 15 October 2024, KUBERA, C-144/23, ECLI:EU:C:2024:881. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62023CJ0144>.
- [16] Court of Justice of the European Union. Recommendations to national courts and tribunals in relation to the initiation of preliminary ruling proceedings. Official Journal of

- the European Union. 2024. C/2024/6008. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52024XC06008>.
- [17] Regulation (EU, Euratom) 2024/2019 amending Protocol No 3 on the Statute of the Court of Justice of the European Union. Article 50b. Official Journal of the European Union. 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/2019/oj/eng>.
- [18] Court of Justice of the European Union. Annual Report 2025: The Year in Review. Judicial activities. Luxembourg, 2026. URL: <https://curia.europa.eu/panorama/2025/en/judicial-activity.html>.
- [19] Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : міжнародний договір від 27.06.2014. Ст. 322. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
- [20] Consolidated version of the Treaty on European Union. Article 19. Official Journal of the European Union. 2016. C 202. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016M019>.
- [21] Court of Justice of the European Union (Grand Chamber). Judgment of 27 February 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62016CJ0064>.
- [22] Court of Justice of the European Union (Grand Chamber). Judgment of 24 June 2019, Commission v Poland, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62018CJ0619>.
- [23] Court of Justice of the European Union (Grand Chamber). Judgment of 15 July 2021, Commission v Poland, C-791/19, ECLI:EU:C:2021:596. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62019CJ0791>.
- [24] Court of Justice of the European Union (Grand Chamber). Judgment of 22 February 2022, RS, C-430/21, ECLI:EU:C:2022:99. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62021CJ0430>.
- [25] Court of Justice of the European Union (Grand Chamber). Judgment of 23 November 2021, IS, C-564/19, ECLI:EU:C:2021:949. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62019CJ0564>.
- [26] European Judicial Training Network. Long-Term Training Periods at the Court of Justice of the European Union (CJEU) – 2027/2028. Exchange Programme. URL: <https://exp-platform.ejtn.eu>.
- [27] Court of Justice of the European Union. The Court in numbers. Figures as of 31 December 2025. URL: https://curia.europa.eu/site/jcms/d2_5103/en.
- [28] Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. Articles 252–255. Official Journal of the European Union. 2016. C 202. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016E252>.

[29] Court of Justice of the European Union. Artificial Intelligence Strategy. Approved by the Administrative Committee on 30 June 2023. Luxembourg, 2023. URL: https://curia.europa.eu/site/upload/docs/application/pdf/2023-11/cjeu_ai_strategy.pdf.

[30] Court of Justice of the European Union. Artificial Intelligence Ethics Charter. Adopted on 26 January 2026. Luxembourg, 2026. 4 p. URL: https://curia.europa.eu/site/upload/docs/application/pdf/2026-03/ethics_charter_ai_-_en.pdf.

[31] Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence. Official Journal of the European Union. 2024. Recital 61; Annex III, point 8(a). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng>.

[32] Верховний Суд. Положення про використання технологій штучного інтелекту працівниками Апарату Верховного Суду : затв. наказом керівника Апарату Верховного Суду від 08.12.2025 № 117. Англomовна версія: Administrative Order of the Head of the Office of the Supreme Court. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/rizne/ADMINISTRATIVE_ORDER_HEAD_OF_FICE_SC.pdf.

[33] General Court of the European Union. Judgment of 20 March 2024, Nikita Mazepin v Council, T-743/22, ECLI:EU:T:2024:180. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62022TJ0743>.

[34] General Court of the European Union. Judgment of 15 January 2025, MegaFon v Council, T-193/23, ECLI:EU:T:2025:7. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62023TJ0193>.

[35] Council of the European Union. Second Accession Conference with Ukraine, 15 June 2026. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-ministerial-meetings/2026/06/15/ukraine>.

[36] Council of the European Union. Enlargement: EU opens accession negotiations with Ukraine on internal market, competitiveness and inclusive growth. 13.10.2026. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/10/13/enlargement-eu-opens-accession-negotiations-with-ukraine-on-internal-market-competitiveness-and-inclusive-growth>.

[37] Court of Justice of the European Union (Grand Chamber). Judgment of 18 December 2025, Commission v Poland, C-448/23, ECLI:EU:C:2025:975. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62023CJ0448>.

[38] Court of Justice of the European Union (Grand Chamber). Judgment of 10 January 2006, Ynos, C-302/04, ECLI:EU:C:2006:9. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62004CJ0302>.

[39] Regulation (EU) 2026/1744 of the European Parliament and of the Council of 8 July 2026 amending Regulations (EU) 2024/1689, (EU) 2018/1139 and (EU) 2023/1230 as regards the simplification of the implementation of harmonised rules on artificial

- intelligence (Digital Omnibus on AI). OJ L, 24.07.2026. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2026/1744/oj/eng>.
- [40] Court of Justice of the European Union. Rules of Procedure of the Court of Justice of 25 September 2012, Article 94. Official Journal of the European Union. 2012. L 265. P. 1–42 (as amended). URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/proc_rules/2012/929/oj/eng.
- [41] European Union. IATE – Interactive Terminology for Europe: The terminology database of the European Union. URL: <https://iate.europa.eu>.
- [42] ACA-Europe. Welcoming the Supreme Court of Ukraine as an observer. 27 May 2025. URL: <https://www.aca-europe.eu/en?catid=139&id=1312%3Awelcoming-the-supreme-court-of-ukraine-as-an-observer&view=article>.
- [43] European Judicial Training Network. Observers. URL: <https://ejtn.eu/observers>.
- [44] Верховний Суд. Ухвала від 15.01.2026 у справі № 240/14153/24, ЄДРСР № 133336040. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133336040>.
- [45] Верховний Суд. Ухвала від 03.02.2026 у справі № 340/2365/25, ЄДРСР № 133764626. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133764626>.
- [46] Верховний Суд. Аналіз судової практики. Періодичні огляди практики Суду справедливості Європейського Союзу. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz>.
- [47] Court of Justice of the European Union (Grand Chamber). Judgment of 8 September 2026, Ferreira da Silva e Brito and Others, C-293/24, ECLI:EU:C:2026:723. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0293>.
- [48] Кабінет Міністрів України. Дорожня карта з питань верховенства права : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.05.2025 № 475-р. Розділ I «Правосуддя», заходи щодо підготовки суддів і розвитку Навчальної лабораторії з вивчення права ЄС. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475-2025-p#Text>.
- [49] Conference on Accession to the European Union – Ukraine. European Union Common Position – Cluster 1: Fundamentals. AD 18/26, CONF-UA 2/26. Brussels, 12 June 2026. Chapter 23 «Judiciary and fundamental rights». URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/AD-18-2026-INIT/en/pdf>.
- [50] Кабінет Міністрів України. Про затвердження Національної програми адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (acquis ЄС) : постанова від 01.04.2026 № 438. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/438-2026-p#Text>.
- [51] Берназюк Я. О. Практика Суду Європейського Союзу в рішеннях Верховного Суду: форми, функції та межі застосування : презентація від 20 серпня 2026 року. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezent2026/197_CJEU_Practice_bernaziuk.pdf.
- [52] Верховний Суд. Постанова від 18 жовтня 2024 року у справі № 160/8773/23 (провадження № К/990/12283/24). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122449171>.

- [53] Верховний Суд. Постанова від 26 травня 2025 року у справі № 160/1038/24 (провадження № К/990/38274/24). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127631652>.
- [54] Верховний Суд. Постанова від 18 вересня 2025 року у справі № 560/8753/24 (провадження № К/990/15705/25). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130328525>.
- [55] Верховний Суд. Постанова від 11 червня 2026 року у справі № 320/45288/23 (провадження № К/990/1745/26). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137361977>.
- [56] Court of Justice of the European Union (Grand Chamber). Judgment of 10 September 2024, Neves 77 Solutions SRL, C-351/22, ECLI:EU:C:2024:723. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62022CJ0351>.
- [57] Верховний Суд. Ухвала від 5 січня 2023 року у справі № 991/5572/22 (провадження № К/990/36242/22). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108273593>.
- [58] Court of Justice of the European Union (Grand Chamber). Judgment of 8 September 2026, Statul Român – Ministerul Finanțelor Publice and Curtea de Apel București, C-163/24, ECLI:EU:C:2026:722. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0163>.
- [59] Protocol (No 3) on the Statute of the Court of Justice of the European Union. Article 48 (consolidated version). URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/teu_2016/pro_3/oj/eng.
- [60] Council of the European Union. Third Accession Conference with Ukraine, 14 July 2026. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-ministerial-meetings/2026/07/14/ukraine>.
- [61] Court of Justice of the European Communities. Judgment of 22 October 1987, Foto-Frost v Hauptzollamt Lübeck-Ost, Case 314/85, ECLI:EU:C:1987:452. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:61985CJ0314>.
- [62] Charter of Fundamental Rights of the European Union. Article 47: Right to an effective remedy and to a fair trial. Official Journal of the European Union. 2016. C 202. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016P047>.
- [63] Suchikova Y., Tsybuliak N., Teixeira da Silva J. A., Nazarovets S. GAIDeT (Generative AI Delegation Taxonomy): A taxonomy for humans to delegate tasks to generative artificial intelligence in scientific research and publishing. Accountability in Research. 2026. Vol. 33, no. 3. DOI: <https://doi.org/10.1080/08989621.2025.2544331>

Статус дослідження та незалежність авторської позиції

Ця стаття є українським авторським перекладом самостійної науково-аналітичної праці, раніше оприлюдненої англійською мовою, та підготовлена до публікації в межах наукової діяльності автора.

Викладені в статті оцінки, висновки та пропозиції належать виключно автору і не становлять офіційної позиції Верховного Суду, Суду Європейського Союзу, Ради Європи, Європейської комісії з питань ефективності правосуддя або інших згаданих установ.

Запропоновані форми міжнародної співпраці мають характер авторських рекомендацій для професійного обговорення та не свідчать про наявність відповідних інституційних домовленостей.

Дослідження не містить відомостей про обговорення судових справ у нарадчій кімнаті, конфіденційних матеріалів судових проваджень або іншої інформації з обмеженим доступом. Викладені правові оцінки не визначають позиції автора щодо справ, які перебувають на розгляді судів, і не мають на меті впливати на їх вирішення.

Декларація щодо використання штучного інтелекту

Під час підготовки дослідження ChatGPT (OpenAI) використовувався як допоміжний інструмент для редакційного та мовного опрацювання тексту, виявлення повторів і можливих неузгодженостей, перевірки бібліографічних відомостей, розгляду альтернативних формулювань, а також допомоги в уточненні викладу дослідницького питання й методології.

Характер цих завдань описано з урахуванням таксономії делегування завдань генеративному штучному інтелекту GAIDeT (Generative AI Delegation Taxonomy), переважно в частині написання та редагування, допомоги в плануванні дослідження й оцінювання якості [63].

Використання штучного інтелекту не замінювало самостійного правового аналізу автора. Автор критично оцінював запропоновані формулювання, перевіряв змістовні твердження за першоджерелами, самостійно ухвалював остаточні рішення щодо добору й тлумачення матеріалів та несе повну відповідальність за зміст публікації.

Оригінальна англomовна публікація

Bernaziuk Ian. From Judicial Dialogue to Legal Integration: Ukraine's Cooperation with the Court of Justice of the European Union Before EU Accession and Prospects for Post-Accession Cooperation. Version 1.0. Zenodo, 2026. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.23737246>.

Цей матеріал є авторським перекладом зазначеної англomовної публікації. Українську версію підготовлено для оприлюднення на сайті «Конституціоналіст».

Авторське право та умови використання

© 2026 Ян Берназюк.

Авторський текст статті, за винятком матеріалів третіх осіб, права на які належать їхнім правовласникам, поширюється на умовах міжнародної публічної ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

Тексти нормативно-правових актів, судових рішень, офіційних документів та інші матеріали третіх осіб використовуються з урахуванням правового режиму відповідних джерел.

Умови ліцензії: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>